

НАПРЯМ 5

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

АВТОНОМІЯ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Белявська О. О.

*кандидат психологічних наук
старший викладач кафедри індоєвропейських мов
Національного університету «Острозька академія»
м. Острог, Україна*

Протягом останніх років набуває актуальності питання оптимізації навчального процесу вивчення іноземної мови. Зокрема, вивчаються психолого-методичні фактори оптимізації змісту іншомовної освіти у вищих навчальних закладах. Науковці дедалі частіше присвячують свої дослідження ролі особистості викладача та студента в навчальному процесі. Відповідно, для того, щоб навчання було максимально ефективним, необхідно всебічно активізувати мислення студентів, шукати такі методи і прийоми навчання, які б стимулювали розвиток розумової діяльності та мовних здібностей суб'єктів навчання, сприяли б підвищенню зацікавленості у вивченні іноземної мови.

Вищезгадані положення визначають актуальність і важливість радикальної зміни навчального процесу вивчення іноземних мов студентами. Тож одним із основних завдань є вирішення цього питання, яке вимагає реалізації, перш за все, принципу активності в навчальній діяльності, тобто необхідності пошуку таких методів і засобів навчання, такої організації навчального процесу, яка б активізувала кожного студента зокрема, а саме його індивідуальні, особистісні характеристики, сприяла б творчій і різнобічній діяльності, враховуючи рівень знань, інтереси і потреби, що в свою чергу посилює б мотивацію суб'єктів навчання до вивчення іноземної мови.

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу, можемо помітити, що вчені звертають увагу на різні підходи до вивчення іноземних мов. Зокрема, діяльнісного підходу до вивчення іноземної мови, особистісно-орієнтованого підходу, зазначаючи те, що саме суб'єкт навчання і його особистісні характеристики і зацікавлення є головним елементом в процесі вивчення іноземних мов. Н. Коряковцева, В. Співак та ін., у своїх роботах досліджували питання автономії, тобто перетворення навчання у самонавчання, коли студенту створюються такі навчальні умови, де він повинен одержувати необхідні знання за рахунок творчої самостійної роботи [1, с. 142].

Запровадження навчальної автономії, у свою чергу вимагає зміни ролі викладача у процесі навчання іноземних мов. Зміна ролі викладача в навчальному процесі висвітлювалася науковцями одночасно з дослідженням інноваційних методів навчання. Є. Кашина, О. Коваленко досліджували інноваційність та концептуальні зміни у викладанні іноземних мов [2; 3]; Т. Корнілова цікавилася творчими здібностями студентів в умовах інноваційного навчання [4]; Т. Равчина, досліджувала діяльність викладача в контексті сучасної філософії освіти, наголошуючи на його психологічних особливостях, поведінці та ролі в навчальному процесі загалом [5].

Надзвичайно важливим елементом навчання та одним з найголовніших завдань викладача є організація автономії студентів, тобто сприяння їх самореалізації, самовираженню та, найголовніше, самонавчанню. М. Дембо, Г. Голек визначають автономію, як здатність бути відповідальним за власне вивчення, що призводить до усвідомлення здатності студента визначати цілі, зміст і прогрес у навчанні, вибирати методи навчання, засоби і форми, здатність оцінювати процес навчання, та результат своєї власної діяльності [7].

Як підкреслює В. Вільчинська, студенти відрізняються один від одного своєю мотивацією, особистістю, здатністю перетворювати і запам'ятовувати інформацію, що призводить до того, що певна форма роботи на заняттях, запропонована підручником чи викладачем, не включає потреби усіх студентів. В навчанні іноземних мов не можна забувати про те, що робота з іноземною мовою означає, перш за все, довготривалий процес, який у більшості випадків не закінчується із закінченням навчання, але, якщо це потрібно, продовжується протягом усього життя [10, с. 11].

Т. Лемб, М. Павляк визначають ряд рис, яких набувають студенти під час організації автономного навчання:

- 1) прагнуть вивчити іноземну мову, а свою мотивацію черпають з того, що нове, незвичайне, неочікуване, скомпоноване;
- 2) усвідомлюють рамки своїх можливостей та прагнуть їх перевищити;
- 3) можуть назвати межі своїх можливостей, щоб потім визначити причини їх виникнення, знайти шляхи їх вирішення;
- 4) поєднують вже отримані знання з новими знаннями;
- 5) помічають значення навчального змісту;

6) організують власний процес вивчення: визначають час, підбирають додатковий матеріал, визначають власні стратегії та техніки вивчення;

7) визначають стратегії та методи вивчення, які сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, причому знають їх важливість та значення;

8) контролюють власний стиль вивчення, що сприяє перегляду звички в засвоєнні знань та розвитку здібностей;

9) вчаться розмовляти, що дає можливість пізнання та адаптації до власних потреб і нових методів навчання;

10) задають запитання, які дуже часто виходять за межі навчального матеріалу і сприяють розширенню знань а також розвитку власної компетенції в сфері вивчення [8; 9].

М. Павляк зазначає, що між автономією та мотивацією існує безпосередній зв'язок, адже тільки ті студенти, які відповідальні за власний процес вивчення, а успіх чи невдачі приписують власним старанням, стратегіям, а не зовнішнім чинникам, є дійсно мотивованими [9].

Таким чином, автономні студенти приймають рішення, пов'язані з дидактичним процесом, будучи частково відповідальними за його організацію та результативність. Самореалізація, самовираження, самонавчання студентів, а також креативність, активність та бажання співпрацювати з іншими студентами та викладачем зумовлюють успішність як навчального процесу, так і засвоєння знань, перетворюючи заняття іноземної мови на майстерню вдосконалення здібностей, розширення знань, які потрібні не тільки в навчанні, але, насамперед, в дорослому житті, як приватному, так і професійному.

Підтримування автономії, самостійності в навчанні, безсумнівно, пов'язане з мовними помилками, спонукає студентів до роботи над власними помилками, сприяє розвитку самоконтролю та самооцінки. Незважаючи на те, що завдання розвитку самоконтролю та самооцінки в процесі навчання іноземних мов є складним та займає багато часу, і крім того, вимагає протистояння традиційним методам навчання, воно є ключовим елементом у виробленні автономії в навчанні, оскільки воно дозволяє визначати слабкі та сильні сторони власної іншомовної комунікативної компетенції, порівнювати актуальний рівень володіння мови з особистісно-визначеним ідеальним рівнем володіння іноземною мовою, розвивати власні критерії оцінювання для визначення моніторингу успіху в процесі вивчення іноземної мови та обирати конкретні шляхи вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції.

Література

1. Капаева А. Е. О формировании готовности учащихся к самообучению иностранным языкам. *ИЯШ*. 2001. № 3. С. 12–17.
2. Кашина Е. Г. Традиции и инновации в методике преподавания иностранного языка: учебное пособие для студентов филологических факультетов университетов / отв. ред. А. С. Гринштейн. Самара : Изд-во «Универс-груп», 2006. 75 с.

3. Коваленко О. Я. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформацій іншомовної освіти. *Інозем. мови в навч. закладах*. 2003. № 2. С. 20–24.
4. Корнилова Т. В. Интеллект и творчество студентов в условиях инновационного обучения. *Национальный психологический журнал*. 2006. № 1. С. 107–109.
5. Равчина Т. Діяльність викладача вищої школи в контексті сучасної філософії освіти. *Вісник Львівського університету. Серія педагогіки*. 2009. Вип. 25. Ч. 3. С. 11–22.
6. Співак В. І. Психологічні особливості самоконтролю студентів у процесі засвоєння іноземної мови (на матеріалі англ. мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Київ, 1997. 16 с.
7. Dembo M. H. Stosowana psychologia wychowawcza. Warszawa, WsiP, 1997. 573 s.
8. Lamb T. Learner autonomy and teacher autonomy. Synthesizing an agenda. *Lamb, T. i Reinders, H.* 2008. P. 269–284.
9. Pawlak M. Autonomia w nauce języka obcego co osiągnęliśmy i dokąd zmierzamy. Poznań Kalisz Konin : Wydawnictwo UAM i PWSZ w Koninie, 2008. 454 s.
10. Wilczyńska W. O autonomii w przyswajaniu języka obcego. Uczyć się czy być nauczonym? Warszawa-Poznań: Wydawnictwo Naukowe PWN S.A, 1999. 315 s.

КЛЮЧОВІ СКЛАДОВІ МЕТОДУ КАЛЛАНА

Бевська О. В.

*студентка факультету філології та журналістики,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

На сучасному етапі розвитку суспільства англійська мова є однією з провідних у світі, в деяких випадках навіть необхідною міжнародною мовою комунікації, дипломатії, науки, бізнесу.

Безумовно, що знання англійської мови стало одною з основних вимог в ряді областей та професій. Як наслідок, понад мільярд людей володіють англійською, принаймні на базовому рівні [1, с. 7].

На даний час існує безліч шляхів «швидкого» вивчення іноземної мови. Один з них – метод Каллана, що був розроблений вченими Кембриджського університету під керівництвом професора Робіна Каллана і вперше застосовано